

Вплив воєнного стану на процес проведення судової експертизи в кримінальних справах: проблеми, виклики та можливі шляхи вирішення

Валерія Шульга

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7239-2494>, e-mail: feup.Shulha@nupp.edu.ua

Розглянуто ключові аспекти впливу воєнного стану на процес проведення судової експертизи в кримінальних справах, а також запропоновано можливі шляхи розв'язання цих проблем.

Ключові слова: судова експертиза; кримінальне провадження; воєнний стан.

The Impact of Martial Law on the Process of Forensic Examinations in Criminal Cases: Problems, Challenges, and Possible Solutions

Valeriia Shulha

The article examines the key aspects of the impact of martial law on the process of conducting forensic examinations in criminal cases and suggests possible ways to address these issues.

Keywords: forensic examination; criminal proceedings; martial law.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до п. 20 ч.1 ст. 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Указом Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 на всі території України введено воєнний стан [1].

Воєнний стан завжди створює серйозні виклики для нормального функціонування суспільства та його інституцій. Одним із аспектів, які потребують уваги, є вплив воєнного стану на процес проведення судової експертизи в кримінальних справах. Це питання потребує не лише уваги від правоохоронних органів і судових інстанцій, а й обговорення та знаходження можливих шляхів розв'язання.

У цьому контексті проведення судових експертиз у кримінальному провадженні стикається з низкою проблем, які можна умовно об'єднати у три групи.

1. *Проблеми, пов'язані з безпекою.* У зоні конфлікту складно забезпечити безпеку для експертів, яких залучають до проведення судових експертиз. Їхнє життя та здоров'я опиняються під загрозою через активні бойові дії, терористичні акти або порушення законів з боку різних сторін конфлікту.

Окрім цього, через бойові дії й обстріли експертні установи зазнають пошкоджень або

руйнувань, що потребує евакуації експертів та обладнання в безпечні місця. Це призводить до затримки проведення експертиз. До прикладу, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» має відділення в містах Маріуполі, Краматорську та Сєверодонецьку, які ворог практично зрівняв із землею. Дісталось також Сумському регіону, де розташовано ще одне відділення установи [2, с. 6].

У такому разі доступ до місць подій обмежений або взагалі неможливий, що значно ускладнює збирання та дослідження доказів. Проведення експертиз на місцях подій, які постраждали від бойових дій, є ризикованим для життя та здоров'я експертів.

2. *Проблеми, пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням.* Через війну бюджетні ресурси обмежені, що призводить до нестачі коштів на проведення експертиз, також війна спричиняє перебої з постачанням реагентів, витратних матеріалів та інших необхідних для експертиз ресурсів.

3. *Проблеми, пов'язані з кадровим забезпеченням.* Виїзд через війну частини експертів з України спричинив нестачу кваліфікованих кадрів. Окрім цього, експертів, які підлягають мобілізації, призвано на військову службу, що також призвело до нестачі кадрів. Варто також зважати на негативний психологічний

стан експертів, що може знизити їхню працездатність.

Подолання зазначених проблем проведення судових експертиз у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану потребує комплексного підходу та спільних зусиль різних сторін.

Для успішного подолання проблем проведення судових експертиз у кримінальних справах під час дії воєнного стану необхідно зважати на кілька провідних аспектів.

По-перше, необхідно обумовити механізми забезпечення експертів, включно зі спеціальним навчанням із питань безпеки та наданням необхідного обладнання для роботи в небезпечних умовах.

По-друге, важливо розробити спеціальні процедури для доступу до місць подій, що враховуватимуть специфіку воєнного конфлікту та убезпечуватимуть експертів.

По-третє, слід розробити ефективні механізми збереження та захисту від руйнування доказів внаслідок воєнних дій.

По-четверте, для захисту від політичного тиску необхідно забезпечити незалежність експертів і високий стандарт професійної поведінки в процесі проведення експертиз.

По-п'яте, важливо залучити міжнародні й гуманітарні організації для забезпечення необхідних ресурсів і технічної підтримки для проведення судових експертиз у воєнних умовах.

Окрім того, необхідно надати психологічну підтримку експертам, що працюють в умовах воєнного конфлікту, для зменшення психологічного стресу та підвищення ефективності їхньої роботи.

Ці заходи спрямовані на забезпечення об'єктивності, незалежності й ефективності проведення судових експертиз у складних умовах воєнного конфлікту. Реалізація такого підходу може сприяти забезпеченню правосуддя та з'ясуванню істини в кримінальних справах навіть у найскладніших ситуаціях.

Перелік джерел посилання

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
2. Ключев О. Наука під час війни. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2022. Вип. 1 (26). С. 5—9. DOI: 10.32353/khrife.1.2022.01 (дата звернення: 23.03.2024).